

Υπόθεση T-102/96

Gencor Ltd

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Ανταγωνισμός — Κανονισμός (ΕΟΚ) 4064/89 — Απόφαση με την οποία μια συγκέντρωση επιχειρήσεων κρίνεται ασυμβίβαστη προς την κοινή αγορά — Προσφυγή ακυρώσεως — Παραδεκτό — Έννομο συμφέρον — Εδαφικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 4064/89 — Συλλογική δεσπόζουσα θέση — Δεσμεύσεις»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (πέμπτο πενταμελές τμήμα) της 25ης Μαρ-
τίου 1999. Π - 759

Περίληψη της απόφασης

1. Προσφυγή ακυρώσεως — Έννομο συμφέρον — Αποδέκτης απόφασης με την οποία κρίνεται μια συγκέντρωση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά (Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 173, εδ. 4)
2. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Κανονισμός 4064/89 — Εδαφικό πεδίο εφαρμογής (Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 1)

3. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Σχεδιαζόμενη συγκέντρωση επιχειρήσεων εγκατεστημένων εκτός Κοινότητας — Πράξη που παράγει αποτελέσματα εντός της Κοινότητας — Εφαρμογή του κανονισμού 4064/89 — Επιτρεπτή από πλευράς δημοσίου διεθνούς δικαίου
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου)
4. Κοινωνικό δίκαιο — Ερμηνεία — Πράξεις των οργάνων — Απόψεις που υποστηρίζονται κατά την κατάρτισή τους — Δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με τη διατύπωση και τη σκοπιμότητα της πράξεως
5. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Κανονισμός 4064/89 — Πεδίο εφαρμογής — Συλλογική δεσπόζουσα θέση — Εμπίπτει
(Συνθήκη ΕΚ, άρθρα 85 και 86 κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου)
6. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εξέταση από την Επιτροπή — Εκτιμήσεις οικονομικού χαρακτήρα — Διακριτική εξουσία εκτίμησης — Δικαστικός έλεγχος — Όρια
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 2)
7. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εκτίμηση του συμβιβαστού με την κοινή αγορά — Υπαρξη διαρθρωτικών σχέσεων πριν από τη συγκέντρωση — Μεταβολή των σχέσεων ανταγωνισμού μετά την πράξη
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου)
8. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εκτίμηση του συμβιβαστού με την κοινή αγορά — Υπαρξη δεσπόζουσας θέσεως που παρακωλύει τον ουσιαστικό ανταγωνισμό — Απόδειξη — Μερίδια αγοράς
(Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 3, στοιχ. ζ' κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 2)
9. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εκτίμηση του συμβιβαστού με την κοινή αγορά — Συλλογική δεσπόζουσα θέση — Κριτήρια — Διαρθρωτικές σχέσεις μεταξύ των οικείων επιχειρήσεων — Μη αναγκαίο κριτήριο
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 2 § 3)
10. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εξέταση από την Επιτροπή — Δεσμεύσεις των οικείων επιχειρήσεων ικανές να καταστήσουν την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρα 2 §§ 2 και 3, και 8 § 2)

1. Η προσφυγή ακυρώσεως που ασκείται από φυσικό ή νομικό πρόσωπο είναι παραδεκτή μόνον αν ο προσφεύγων έχει συμφέρον στην ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως· αυτό συμβαίνει ιδίως αν παρέχει τη δυνατότητα να αποφευχθεί στο μέλλον η επανάληψη του προσβαλλομένου ελαττώματος της ελλείψεως νομιμότητας

Η επιχείρηση, αποδέκτης μιας απόφασης, που κρίνει μια συγκέντρωση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, έχει έννομο συμφέρον στην άσκηση προσφυγής και στον εκ μέρους του κοινοτικού δικαστή έλεγχο της νομιμότητας της εν λόγω απόφασης.

2. Για να θεωρηθεί ότι μια συγκέντρωση είναι κοινοτικών διαστάσεων και ως εκ τούτου εμπίπτει στον κανονισμό 4064/89, το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού δεν απαιτεί οι μετέχουσες επιχειρήσεις να είναι εγκατεστημένες στην Κοινότητα ούτε οι δραστηριότητες εξορύξεως και/ή παραγωγής που αποτελούν το αντικείμενο της συγκέντρωσης να αναπτύσσονται στο έδαφος της Κοινότητας.

3. Οσάκις προβλέπεται ότι μια σχεδιαζόμενη συγκέντρωση επιχειρήσεων εγκατεστημένων εκτός Κοινότητας θα έχει άμεση και ουσιαστική επίπτωση εντός της Κοινότητας, η εφαρμογή του κανονισμού δικαιολογείται από τη σκοπιά του δημοσίου διεθνούς δικαίου.

Το γεγονός ότι, στο πλαίσιο μιας παγκόσμιας αγοράς, η συγκέντρωση επηρεάζει και άλλα μέρη του κόσμου δεν μπορεί να εμποδίσει την Κοινότητα να ασκήσει τον έλεγχό της επί μιας συγκέντρωσης που επηρεάζει ουσιαστικά τον ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς με τη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης.

4. Κατά την ερμηνεία μιας νομοθετικής πράξεως, πρέπει να αποδίδεται λιγότερη σημασία στις απόψεις που υποστήριξε κατά την κατάρτισή της το ένα ή το άλλο κράτος μέλος και μεγαλύτερη στη διατύπωση και στους σκοπούς της πράξεως. Το γεγονός ότι, μετά την έκδοση της πράξης, ορισμένα κράτη μέλη

αμφισβήτησαν ορισμένη ερμηνεία της δεν μπορεί να σημαίνει ότι η ερμηνεία αυτή αποκλείεται. Πράγματι, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη δεν δεσμεύονται από τις απόψεις που δέχθηκαν κατά τις συσκέψεις στο πλαίσιο του Συμβουλίου, δεν αποκλείεται ένα από αυτά να αλλάξει γνώμη ή απλά να αποφασίσει να υποβάλει στον κοινοτικό δικαστή το ζήτημα της νομιμότητας της πράξεως.

Εφόσον η γραμματική, η ιστορική και η συστηματική ερμηνεία μιας πράξεως δεν επιτρέπουν να εκτιμηθεί το ακριβές περιεχόμενό της, η πράξη πρέπει να ερμηνευθεί με βάση τον σκοπό της.

5. Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού του, ο κανονισμός 4064/89, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως. Ο κανονισμός αυτός, αντίθετα προς τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης, μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις πράξεις συγκεντρώσεως κοινοτικών διαστάσεων, εφόσον ενέχουν τον κίνδυνο, λόγω των αποτελεσμάτων τους επί της διαρθρώσεως του ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας, να αποδειχθούν ασύμβατες προς το καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού που επιδιώκει η Συνθήκη. Ακριβώς όμως, μια συγκέντρωση που δημιουργεί ή ενισχύει δεσπόζουσα θέση κατεχομένη από τους μετέχοντες στη συγκέντρωση μαζί με τρίτη επιχείρηση άσχετη προς τη συγκέντρωση αυτή, μπορεί να αποδειχθεί ασύμβατη προς το καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού που θέλησε η Συνθήκη. Επομένως, αν γινόταν δεκτό ότι ο κανονισμός αφορά μόνον τις πρά-

ξεις συγκεντρώσεως που δημιουργούν ή ενισχύουν δεσπόζουσα θέση κατεχόμενη από τους μετέχοντες στη συγκέντρωση, θα εμποδιζόταν εν μέρει η επίτευξη του σκοπού του. Ο κανονισμός θα έχανε έτσι ένα σημαντικό τμήμα της πρακτικής αποτελεσματικότητάς του, χωρίς αυτό να επιβάλλεται από τη γενική οικονομία του κοινοτικού καθεστώτος ελέγχου των πράξεων συγκεντρώσεως.

6. Για να κρίνει αν υπάρχει συλλογική δεσπόζουσα θέση στο πλαίσιο του ελέγχου των πράξεων συγκεντρώσεως, η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει, αναλύοντας τις προοπτικές της αγοράς αναφοράς, αν η πράξη συγκεντρώσεως που της κοινοποιείται οδηγεί σε μια κατάσταση στην οποία ο ουσιαστικός ανταγωνισμός στην οικεία αγορά παρακωλύεται σε σημαντικό βαθμό από τις μετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις και από μία ή περισσότερες τρίτες επιχειρήσεις που έχουν ομού, ιδίως λόγω των διασυνδέσεων που υφίστανται μεταξύ τους, την εξουσία να υιοθετούν κοινή γραμμή δράσης στην αγορά και να ενεργούν σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους λοιπούς ανταγωνιστές, από την πελατεία τους και, τελικώς, από τους καταναλωτές. Συναφώς, οι ουσιαστικοί κανόνες του κανονισμού, ειδικότερα δε το άρθρο 2, παρέχουν στην Επιτροπή ορισμένη διακριτική εξουσία, ιδίως όσον αφορά τις εκτιμήσεις οικονομικής φύσεως. Κατά συνέπεια, ο εκ μέρους του κοινοτικού δικαστή, έλεγχος της ασκήσεως μιας τέτοιας εξουσίας, που είναι ουσιώδης για τον καθορισμό των κανόνων στον τομέα των συγκεντρώσεων, πρέπει να ασκείται λαμβανομένου υπόψη του περιθωρίου εκτιμήσεως, το οποίο στηρίζεται στους οικονομικής φύσεως κανόνες που απαρτίζουν το καθεστώς των συγκεντρώσεων.

7. Το γεγονός ότι μια επιχείρηση ασκεί μαζί με άλλες επιχειρήσεις σημαντική και μάλιστα αποφασιστική επιρροή σε άλλη επιχείρηση δεν αποκλείει εκ των προτέρων τη δυνατότητα να υπάρχουν σχέσεις ανταγωνισμού μεταξύ των δύο αυτών επιχειρήσεων που θα μπορούσαν να μεταβληθούν και μάλιστα να εξαιρεθούν ως αποτέλεσμα μιας συγκεντρώσεως, η οποία μεταβάλλει τη δομή ελέγχου των εν λόγω επιχειρήσεων.

8. Η απαγόρευση που θεσπίζει το άρθρο 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 4064/89 αποτελεί έκφραση του γενικού στόχου που θέτει το άρθρο 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης, δηλαδή της δημιουργίας ενός καθεστώτος που εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό μέσα στην εσωτερική αγορά. Η απαγόρευση αφορά τις συγκεντρώσεις που δημιουργούν ή ενισχύουν δεσπόζουσα θέση, η οποία συνίσταται σε μια κατάσταση οικονομικής ισχύος που κατέχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, που τους επιτρέπει να παρακωλύουν τη διατήρηση ουσιαστικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να συμπεριφέρονται σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητα έναντι των ανταγωνιστών, των πελατών τους και, τελικά, των καταναλωτών.

Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης μπορεί να προκύπτει από πολλούς παράγοντες, οι οποίοι, εξεταζόμενοι μεμονωμένα, δεν είναι κατ' ανάγκη καθοριστικοί. Μεταξύ των παραγόντων αυτών, η ύπαρξη ευρυτάτων μεριδίων αγοράς έχει μεγάλη σημασία. Ωστόσο η κατοχή σημαντικού μεριδίου αγοράς, ως στοιχείο που αποδεικνύει την ύπαρξη δεσπόζουσας

θέσης, δεν είναι στοιχείο αμετάβλητο. Η σημασία του ποικίλλει από αγορά σε αγορά, ανάλογα με την οικεία δομή, ιδίως όσον αφορά την παραγωγή, την προσφορά και τη ζήτηση.

Ωστόσο, τα ιδιαίτερος σημαντικά μερίδια αγοράς συνιστούν από μόνα τους, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, την απόδειξη της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσης. Πράγματι, η κατοχή ιδιαίτερα σημαντικού μεριδίου αγοράς περιάγει την επιχείρηση που κατέχει το μερίδιο αυτό επί περίοδο κάποιας διάρκειας, με τον όγκο παραγωγής και προσφοράς που αντιπροσωπεύει — ενώ οι κάτοχοι αισθητά μικροτέρων μεριδίων δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσουν γρήγορα τη ζήτηση που θα επιθυμούσε ενδεχομένως να εγκαταλείψει την κατέχουσα το σημαντικότερο μερίδιο επιχείρηση —, σε θέση ισχύος που την καθιστά αναγκαστικό συμβαλλόμενο και, ήδη για τον λόγο αυτό, της εξασφαλίζει, τουλάχιστον επί σχετικά μεγάλες περιόδους, την ανεξαρτησία συμπεριφοράς που χαρακτηρίζει τη δεσπόζουσα θέση.

Στην περίπτωση του ολιγοπωλίου, η κατοχή υψηλών μεριδίων αγοράς από τα μέλη του ολιγοπωλίου δεν έχει κατ' ανάγκη, σε σχέση με την ανάλυσή ατομικής δεσπόζουσας θέσης, την ίδια σημασία από τη σκοπιά των δυνατοτήτων των εν λόγω μελών να υιοθετήσουν, ως όμιλος, συμπεριφορά ανεξάρτητη σε μεγάλο βαθμό έναντι των ανταγωνιστών τους, των πελατών τους και τελικά των καταναλωτών. Ωστόσο, η κατοχή υψηλού μεριδίου αγοράς, ιδίως

στην περίπτωση του δυοπωλίου μπορεί επίσης, εκτός αποδείξεως του εναντίου, να συνιστά σημαντικότερη ένδειξη υπάρξεως συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

9. Δύο ή περισσότερες ανεξάρτητες οικονομικές ενότητες μπορούν να κατέχουν από κοινού συλλογική δεσπόζουσα θέση σε σχέση με άλλους επιχειρηματίες της αγοράς λόγω του ότι, σε μια συγκεκριμένη αγορά, συνδέονται με οικονομικούς δεσμούς. Συναφώς, η ύπαρξη δεσμών διαρθρωτικού τύπου δεν αποτελεί αναγκαίο κριτήριο για τη διαπίστωση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης. Πράγματι, στο νομικό ή στο οικονομικό επίπεδο δεν υπάρχει κανένας λόγος να αποκλειστεί από την έννοια του οικονομικού δεσμού η σχέση αλληλεξάρτησης που υπάρχει μεταξύ των μελών ενός περιορισμένου ολιγοπωλίου, στο πλαίσιο του οποίου και σε μια αγορά που έχει τα κατάλληλα χαρακτηριστικά, ιδίως από τη σκοπιά της συγκεντρώσεως της αγοράς, της διαφάνειας και της ομοιογένειας του προϊόντος, αυτά είναι σε θέση να προβλέψουν το ένα τη συμπεριφορά του άλλου και επομένως έχουν ισχυρό κίνητρο να ευθυγραμμίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά έτσι ώστε, ιδίως, να μεγιστοποιήσουν το κοινό κέρδος, περιορίζοντας την παραγωγή με προοπτική την αύξηση των τιμών.
10. Στο πλαίσιο του κανονισμού 4064/89, η Επιτροπή δεν έχει την εξουσία να δεχθεί παρά μόνο δεσμεύσεις ικανές να καταστήσουν την κοινόποληθισα συγκέντρωση συμβατή προς την κοινή αγορά. Οι δεσμεύσεις που προτείνουν οι

ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα στην Επιτροπή να συμπεράνει ότι η συγκεκριμένη συγκέντρωση δεν θα δημιουργούσε ούτε θα ενίσχυε δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού.

Συνεπώς, είναι αδιάφορο αν η προτεινόμενη δέσμευση μπορεί να χαρακτηριστεί ως δέσμευση συμπεριφοράς ή διαρθρωτική δέσμευση. Είναι αληθές ότι οι δεσμεύσεις διαρθρωτικού χαρακτήρα, όπως η μείωση του μεριδίου αγοράς της επιχείρησης που προκύπτει από τη συγκέντρωση, μέσω της πώλησής μας θυγατρικής, είναι καταρχήν προτιμότερες, αν ληφθεί υπόψη ο στόχος του κανονισμού, καθόσον αποτρέπουν ορισ-

τικά, ή τουλάχιστον για μεγάλο διάστημα, τη δημιουργία ή την ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης που εντόπισε προηγουμένως η Επιτροπή, χωρίς εξάλλου να απαιτούν μέτρα εποπτείας μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Ωστόσο δεν μπορεί εκ των προτέρων να αποκλειστεί ότι ορισμένες δεσμεύσεις που εκ πρώτης όψευς αφορούν τη συμπεριφορά, όπως η μη χρησιμοποίηση ενός σήματος επί ορισμένη περίοδο ή η διάθεση σε τρίτους ανταγωνιστές μέρους της ικανότητας παραγωγής της επιχείρησης που προκύπτει από τη συγκέντρωση ή, γενικότερα, η πρόσβαση σε ουσιώδη υποδομή υπό όρους που δεν δημιουργούν διακρίσεις, είναι και αυτές ικανές να εμποδίσουν τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης.